
Dendrokronologisk undersøgelse af prøver udtaget fra "Gjestgiveriet" i Skjernøsund, Mandal kommune, Vest-Agder, Norge

NNU Rapport 11 – 2019

Niels Bonde

Dendro

Nationalmuseet
Miljøarkæologi og Materialeforskning

Norge

Vest-Agder

Skjernøysund

Mandal kommune

Gnr/Bnr: 25/17

Koordinater: 58.00272 N, 7.51243 E

Formål: Datering og opbygning af grundkurve

Indsendt af Fylkeskonservatoren i Vest-Agder og Nationalmuseet

Prøver udtaget af: Christoffer S. Christensen

Undersøgt af: Orla H. Eriksen og Niels Bonde

NNU j. nr.: A9112, februar 2019.

Resultatet kan frit anvendes ved henvisning til denne rapport. Kontakt evt. laboratoriet for yderligere oplysninger mm. Rapporten kan endvidere lastes ned fra hjemmesiden www.nnuweb.dk, under Dendrokronologi, Se endvidere Fylkeskonservatoren i Vest-Agders oversigt over dendrokronologiske undersøgelser <http://vaf.maps.arcgis.com> .

"Gjestgiveriet"

I alt er 27 prøver af fyrretræ (*Pinus sylvestris*) undersøgt. Alle er udtaget som boreprøver.

25 prøver er dateret. Der er konstateret splintved på alle prøver, dog ingen med "Waldkante" (træets sidstdannede årring).

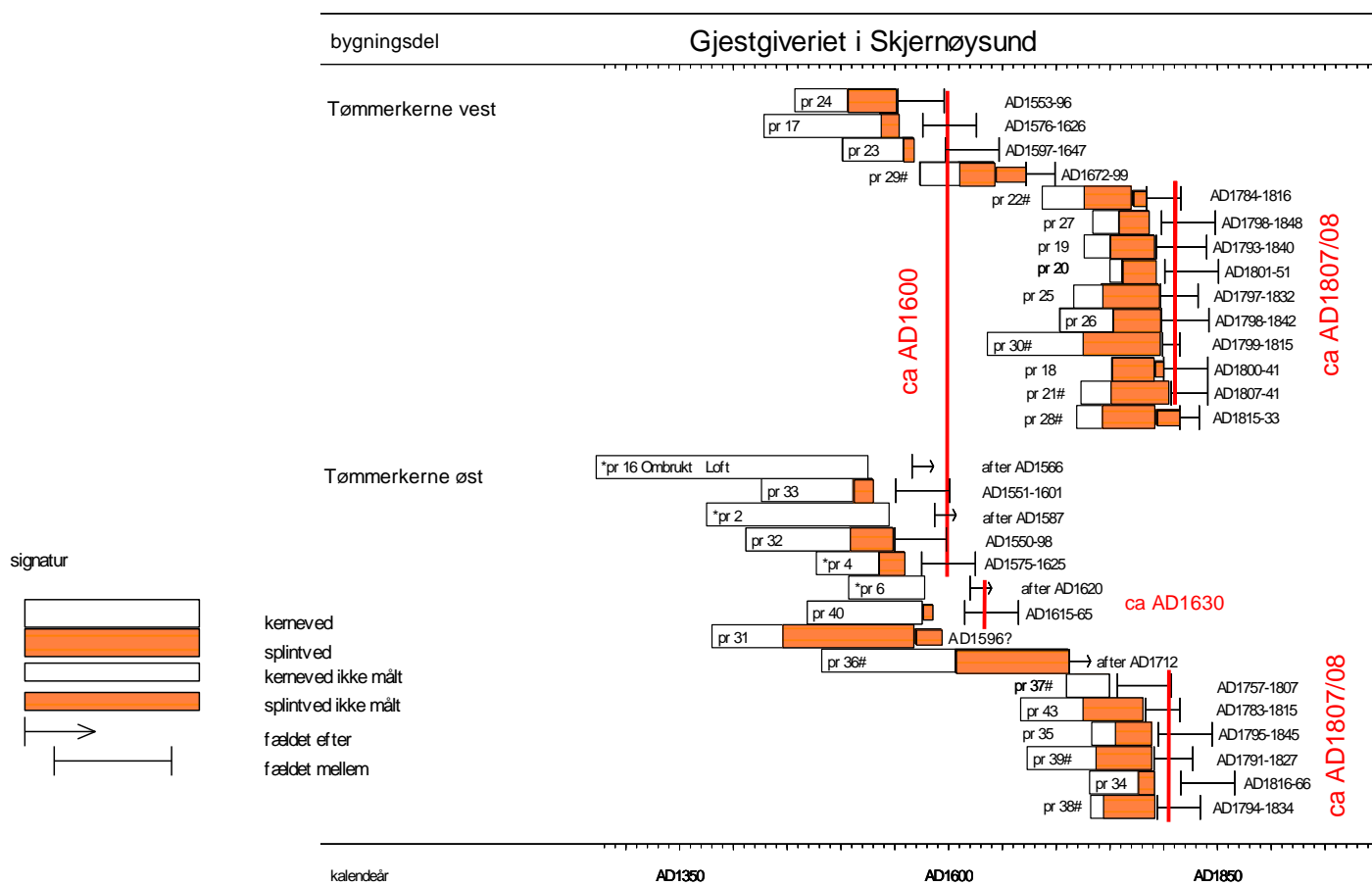
Antal årringe i prøverne varierer mellem 42 og 231.

For statistiske værdier / beskrivelse med mere vedrørende de enkelte prøver, se katalog.

Undersøgelsen viser, at 15 prøver stammer fra træer, der formentlig er fældet i begyndelsen af 1800-tallet (1807/08).

I den stående bygning, der formentlig får sin nuværende udformning ca. 1808-10, indgår bygningstømmer, som hidhører fra ældre bygning(er).

Fire yderligere daterede prøver fra en tidligere gennemført undersøgelse er medtaget i evalueringen af resultatet. Se NNU rap 3 • 2012.

Dateringsdiagram som angiver årringskurvernes indplacering på en tidsskala. Hvert rektangel repræsenterer en årringskurve. De røde signaturer er en **tolkning**, som angiver det formodede anvendelsestidspunkt. Prøver markeret med * hører til undersøgelsen, der er gennemført i 2012. Prøver markeret med # er udtaget i bygningens 2. etage. Resten hører til 1. etage.

Alle daterede prøver har splintved bevaret. Mindst ni prøver stammer fra træer, der er fældet i det sidste årti i 1500-tallet. To prøver kan formentlig henføres til 1620'erne. Én prøve kan henføres til slutningen af 1600-tallet og én til begyndelsen af

1700-tallet. Hele 15 prøver stammer fra træer, der formentlig er fældet 1807-10.

29 årringskurver (alle de daterede (25) fra nærværende undersøgelse + de fire daterede prøver fra 2012-undersøgelsen) er sammenregnet til en middelkurve (n22261m12) på 536 år, som dækker perioden 1271-1806.

Kryds-datering absolut

Årringskurverne er søgt dateret ved hjælp af relevante grund - og referencekurver for fyrretræ fra det sydlige Norge (se tabel).

Referencer:

Anvendt splintstatistik for fyrretræ: 40 - 90

For *t*-værdi:

Baillie, M.G.L. & J.R.Pilcher, 1973: A simple cross-dating program for tree-ring research. *Tree-Ring Bulletin* 33, pp. 7-14.

Ved undersøgelsen er der, udover laboratoriets egne grund- og referencekurver, anvendt referencekurver, som er stillet til rådighed af Thomas S. Bartholin (Scandinavian Dendro) og Terje Thun (NTNU).

kurve	-	-	N2261m12	
-	start	dates	AD1271	
-	dates	end	AD1806	
aam01 indland	AD1254	AD1744	10.42	N Aust Agder indenlands [Setesdal] 27 chronos
aam02 kyst	AD1487	AD1837	4.25	N Aust Agder kystnær 18 chronos
VA_m011_3	AD1223	AD1879	13.51	N Vest-Agder med Aaseral 316 timber
VA_m kyst	AD1353	AD1879	12.29	N Vest-Agder uden Aaseral 237 timber
VA_m indland	AD1223	AD1857	10.16	N Vest-Agder Aaseral 113 timber

Tabel: Absolut datering. *t*-værdier for kryds-datering med grund- og referencekurver fra Agder. For *t*-værdier se Baillie & Pilcher, 1973.

Beregning af middelkurve

Mean sequence - n2261m12

Dated AD1271 to AD1806

Contains the following files

n2261019.d dated AD1427 to AD1554 of type R 18 N
 n2261029.d dated AD1712 to AD1791 of type R 40 N
 n2261039.d dated AD1726 to AD1792 of type R 42 N
 n2261049.d dated AD1750 to AD1793 of type R 32 N
 n2261059.d dated AD1723 to AD1806 of type R 55 N
 n2261069.d dated AD1687 to AD1771 of type R 45 N
 n2261079.d dated AD1501 to AD1568 of type R 11 N
 n2261089.d dated AD1457 to AD1552 of type R 46 N
 n2261099.d dated AD1715 to AD1796 of type R 54 N
 n2261109.d dated AD1703 to AD1797 of type R 45 N
 n2261119.d dated AD1734 to AD1787 of type R 29 N
 n2261129.d dated AD1719 to AD1793 of type R 50 N
 n2261139.d dated AD1573 to AD1643 of type R 34 N
 n2261149.d dated AD1636 to AD1798 of type R 73 N
 n2261159.d dated AD1380 to AD1569 of type R 123 N
 n2261169.d dated AD1411 to AD1549 of type R 41 N
 n2261179.d dated AD1426 to AD1530 of type R 19 N
 n2261189.d dated AD1731 to AD1792 of type R 16 N
 n2261199.d dated AD1733 to AD1790 of type R 35 N
 n2261209.d dated AD1482 to AD1712 of type R 106 N
 n2261219.d dated AD1709 to AD1750 of type R 33 N
 n2261229.d dated AD1732 to AD1793 of type R 49 N
 n2261239.d dated AD1673 to AD1790 of type R 53 N
 n2261249.d dated AD1468 to AD1576 of type R 1 N
 n2261279.d dated AD1667 to AD1782 of type R 57 N
 2012\n2260029.d dated AD1375 to AD1546 of type R 0 N
 2012\n2260049.d dated AD1477 to AD1560 of type R 25 N
 2012\n2260069.d dated AD1507 to AD1579 of type R 0 N
 2012\n2260169.d dated AD1271 to AD1525 of type R 0 N

Katalog over undersøgte prøver:

n2261019.d

A9112 Skjernøysund; Pr.17

Raw Ring-width PISY data of 128 years length

Dated AD1427 to AD1554

18 sapwood rings and no bark surface

Average ring width 76.21 Sensitivity 0.14

Interpretation: AD1576-1626

n2261029.d

A9112 Skjernøysund; Pr.18

Raw Ring-width PISY data of 80 years length

Dated AD1712 to AD1791

40 sapwood rings and no bark surface

Average ring width 123.72 Sensitivity 0.25

Interpretation: AD1800-41

n2261039.d

A9112 Skjernøysund; Pr.19

Raw Ring-width PISY data of 67 years length

Dated AD1726 to AD1792

42 sapwood rings and no bark surface

Average ring width 134.52 Sensitivity 0.19

Interpretation: AD1793-1840

n2261049.d

A9122 Skjernøysund; Pr.20

Raw Ring-width PISY data of 44 years length

Dated AD1750 to AD1793

32 sapwood rings and no bark surface

Average ring width 196.34 Sensitivity 0.21

Interpretation: AD1801-51

n2261059.d

A9112 Skjernøysund; Pr.21

Raw Ring-width PISY data of 84 years length

Dated AD1723 to AD1806

55 sapwood rings and no bark surface

Average ring width 118.14 Sensitivity 0.22

Interpretation: AD1807-41

n2261069.d

A9112 Skjernøysund; Pr.22

Raw Ring-width PISY data of 85 years length

Dated AD1687 to AD1771

45 sapwood rings and no bark surface

Average ring width 91.36 Sensitivity 0.24

Interpretation: AD1784-1816

n2261079.d
A9112 Skjernøysund; Pr.23
Raw Ring-width PISY data of 68 years length
Dated AD1501 to AD1568
11 sapwood rings and no bark surface
Average ring width 139.32 Sensitivity 0.18
Interpretation: AD1597-1647

n2261089.d
A9112 Skjernøysund; Pr.24
Raw Ring-width PISY data of 96 years length
Dated AD1457 to AD1552
46 sapwood rings and no bark surface
Average ring width 129.26 Sensitivity 0.17
Interpretation: AD1553-96

n2261099.d
A9112 Skjernøysund; Pr.25A+B
Raw Ring-width PISY data of 82 years length
Dated AD1715 to AD1796
54 sapwood rings and no bark surface
Average ring width 141.71 Sensitivity 0.23
Interpretation: AD1797-1832

n2261109.d
A9112 Skjernøysund; Pr.26
Raw Ring-width PISY data of 95 years length
Dated AD1703 to AD1797
45 sapwood rings and no bark surface
Average ring width 77.02 Sensitivity 0.20
Interpretation: AD1798-1842

n2261119.d
A9112 Skjernøysund; Pr.27
Raw Ring-width PISY data of 54 years length
Dated AD1734 to AD1787
29 sapwood rings and no bark surface
Average ring width 185.00 Sensitivity 0.23
Interpretation: AD1798-1848

n2261129.d
A9112 Skjernøysund; Pr.28
Raw Ring-width PISY data of 75 years length
Dated AD1719 to AD1793
50 sapwood rings and no bark surface
Average ring width 115.92 Sensitivity 0.16
Interpretation: AD1815-33

n2261139.d
A9112 Skjernøysund; Pr.29
Raw Ring-width PISY data of 71 years length
Dated AD1573 to AD1643
34 sapwood rings and no bark surface
Average ring width 114.85 Sensitivity 0.24
Interpretation: AD1672-99

n2261149.d
A9112 Skjernøysund; Pr.30
Raw Ring-width PISY data of 163 years length
Dated AD1636 to AD1798
73 sapwood rings and no bark surface
Average ring width 73.12 Sensitivity 0.29
Interpretation: AD1799-1815

n2261159.d
A9112 Skjernøysund; Pr.31
Raw Ring-width PISY data of 190 years length
Dated AD1380 to AD1569
123 sapwood rings and no bark surface
Average ring width 60.88 Sensitivity 0.21
Interpretation: AD1594?

n2261169.d
A9112 Skjernøysund; Pr.32
Raw Ring-width PISY data of 139 years length
Dated AD1411 to AD1549
41 sapwood rings and no bark surface
Average ring width 89.33 Sensitivity 0.16
Interpretation: AD1550-98

n2261179.d
A9112 Skjernøysund; Pr.33
Raw Ring-width PISY data of 105 years length
Dated AD1426 to AD1530
19 sapwood rings and no bark surface
Average ring width 134.43 Sensitivity 0.18
Interpretation: AD1551-1601

n2261189.d
A9112 Skjernøysund; Pr.34
Raw Ring-width PISY data of 62 years length
Dated AD1731 to AD1792
16 sapwood rings and no bark surface
Average ring width 148.05 Sensitivity 0.16
Interpretation: AD1816-66

n2261199.d
A9119 Skjernøysund; Pr.35
Raw Ring-width PISY data of 58 years length
Dated AD1733 to AD1790
35 sapwood rings and no bark surface
Average ring width 148.22 Sensitivity 0.21
Interpretation: AD1795-1845

n2261209.d
A9112 Skjernøysund; Pr.36
Raw Ring-width PISY data of 231 years length
Dated AD1482 to AD1712
106 sapwood rings and no bark surface
Average ring width 57.82 Sensitivity 0.18
Interpretation: after AD1712

n2261219.d
A9112 Skjernøysund; Pr.37
Raw Ring-width PISY data of 42 years length
Dated AD1709 to AD1750
33 sapwood rings and no bark surface
Average ring width 242.79 Sensitivity 0.21
Interpretation: AD1757-1807

n2261229.d
A9112 Skjernøysund; Pr.38
Raw Ring-width PISY data of 62 years length
Dated AD1732 to AD1793
49 sapwood rings and no bark surface
Average ring width 104.66 Sensitivity 0.20
Interpretation: AD1794-1834

n2261239.d
A9112 Skjernøysund; Pr.39
Raw Ring-width PISY data of 118 years length
Dated AD1673 to AD1790
53 sapwood rings and no bark surface
Average ring width 82.52 Sensitivity 0.21
Interpretation: AD1791-1827

n2261249.d
A9112 Skjernøysund; Pr.40
Raw Ring-width PISY data of 109 years length
Dated AD1468 to AD1576
1 sapwood rings and no bark surface
Average ring width 96.00 Sensitivity 0.21
Interpretation: AD1615-65

n2261259.d
A9112 Skjernøysund; Pr.41
Raw Ring-width PISY data of 75 years length
Undated; relative dates - 1 to 75
14 sapwood rings and no bark surface
Average ring width 122.40 Sensitivity 0.19

n2261269.d
A9112 Skjernøysund; Pr.42
Raw Ring-width PISY data of 109 years length
Undated; relative dates - 1 to 109
3 sapwood rings and no bark surface
Average ring width 92.11 Sensitivity 0.14

n2261279.d
A9112 Skjernøysund; Pr.43
Raw Ring-width PISY data of 116 years length
Dated AD1667 to AD1782
57 sapwood rings and no bark surface
Average ring width 85.17 Sensitivity 0.22
Interpretation: AD1783-1815

FELTRAPPORT

Vest-Agder Fylkeskommune

Dendrokronologisk objekt:	Våningshus
Fylke:	VAF
Kommune:	Mandal
Gnr/Bnr:	25/17
Prøvene tatt av:	Christoffer Snaprud Christensen
Dato for prøvetaking:	9/5-2018
Koordinater	58,002701*N 7,125511*Ø

Prøve nr.	Etasje	Rom	Marg	Geit	Bast	Bark	Be. arb.	
17	1	Gang	Nei	Ja	Nei	Nei	Ja	Stokk nr. 3 over gulv i vegg mot øst i tømmerkjerne mot vest
18	1	Gang	Nei	Ja	Nei	Nei	Ja	Stokk nr. 5 over gulv i vegg mot øst i tømmerkjerne mot vest
19	1	Gang	Nei	Ja	Nei	Nei	Ja	Stokk nr. 6 over gulv i vegg mot øst i tømmerkjerne mot vest
20	1	Gang	Nei	Ja	Nei	Nei	Ja	Stokk nr. 7 over gulv i vegg mot øst i tømmerkjerne mot vest
21	2	Gang	Nei	Ja	Nei	Nei	Ja	Stokk nr. 14 over gulv i vegg mot øst i tømmerkjerne mot vest
22	2	Gang	Nei	Ja	Nei	Nei	Ja	Stokk nr. 16 over gulv i vegg mot øst i tømmerkjerne mot vest
23	1	Toalett	Nei	Ja	Nei	Nei	Ja	Stokk nr. 2 over gulv i vegg mot sør i tømmerkjerne mot vest
24	1	Toalett	Nei	Ja	Nei	Nei	Ja	Stokk nr. 3 over gulv i vegg mot sør i tømmerkjerne mot vest
25	1	Toalett	Nei	Ja	Nei	Nei	Ja	Stokk nr. 4 over gulv i vegg mot sør i tømmerkjerne mot vest
26	1	Toalett	Nei	Ja	Nei	Nei	Ja	Stokk nr. 5 over gulv i vegg mot sør i tømmerkjerne mot vest
27	1	Toalett	Nei	Ja	Nei	Nei	Nei	Stokk nr. 6 over gulv i vegg mot sør i tømmerkjerne mot vest
28	2	Svalgang	Nei	Ja	Nei	Nei	Nei	Stokk nr. 7 over fjell i vegg mot sør i tømmerkjerne mot vest
29	2	Svalgang	Nei	Ja	Nei	Nei	Nei	Stokk nr. 8 over fjell i vegg mot sør i tømmerkjerne mot vest
30	2	Svalgang	Nei	Ja	Nei	Nei	Nei	Stavleie i yttervegg mot sør, sør for tømmerkjerne mot vest

Prøve nr.	Etasje	Rom	Marg	Geit	Bast	Bark	Be. arb.	
31	1	Gang	Nei	Ja	Nei	Nei	Nei	Stokk nr. 1 over gulv i vegg mot vest i tømmerkjerne mot øst
32	1	Gang	Nei	Ja	Nei	Nei	Nei	Stokk nr. 3 over gulv i vegg mot vest i tømmerkjerne mot øst
33	1	Gang	Nei	Ja	Nei	Nei	Nei	Stokk nr. 4 over gulv i vegg mot vest i tømmerkjerne mot øst
34	1	Gang	Nei	Ja	Nei	Nei	Nei	Stokk nr. 6 over gulv i vegg mot vest i tømmerkjerne mot øst
35	1	Gang	Nei	Ja	Nei	Nei	Nei	Stokk nr. 8 over gulv i vegg mot vest i tømmerkjerne mot øst
36	2	Gang	Nei	Ja	Nei	Nei	Nei	Stokk nr. 1 over gulv i vegg mot vest i tømmerkjerne mot øst
37	2	Gang	Nei	Ja	Nei	Nei	Nei	Stokk nr. 3 over gulv i vegg mot vest i tømmerkjerne mot øst
38	2	Gang	Nei	Ja	Nei	Nei	Nei	Stokk nr. 5 over gulv i vegg mot vest i tømmerkjerne mot øst
39	2	Gang	Nei	Ja	Nei	Nei	Nei	Stokk nr. 7 over gulv i vegg mot vest i tømmerkjerne mot øst
40	2	Soverom	Nei	Ja	Nei	Nei	Nei	Stokk nr. 2 over gulv, vegg mot sør i tømmerkjerne mot øst.
41	2	Soverom	Nei	Ja	Nei	Nei	Nei	Stokk nr. 3 over gulv, vegg mot sør i tømmerkjerne mot øst.
42	2	Soverom	Nei	Ja	Nei	Nei	Nei	Stokk nr. 8 over gulv, vegg mot sør i tømmerkjerne mot øst.
43	2	Soverom	Nei	Ja	Nei	Nei	Nei	Stokk nr. 7 over gulv, vegg mot øst i tømmerkjerne mot øst.
44								
45								
46								
47								
48								
49								

Kommentar:

